

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

60. An negligentia iudicis Ecclesiastici in administranda iustitia possit
suppleri per iudicem saecularem vel è contra? Et an iudex Ecclesiasticus
possit censuris compellere iudicem saecularem, vt suo ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Iari, vel falsam scripturam presentantem, non posse puniri a iudice laico, nisi in defectum iustitiae Ecclesiasticae; & num. 93. idem asserit in aliis casibus. Vide etiam Escobar de ratiocin. cap. 7. num. 31. Morla in emp. sur. tit. 2. quast. 14. num. 4. & 5. & alios, quos citat & sequitur Menochius de retri. poss. remed. 3. num. 254. 2. Sed haec opinio est falsissima, quia nunquam licitum est iudicibus saecularibus negligentiam Ecclesiasticorum iudicium supplere, cum inferiorem habeant iurisdictionem, & ipsis obsequendi maneat necessitas, non auctoritas imperandi; & hoc est expressè definitum in cap. qualiter, & quando, de iudiciis, ubi prohibetur omnino, ne ob defectum iustitiae Clerici trahantur ad tribunalia saecularium. Vide Martam part. 4. cent. 2. cas. 146. & Canonistas communiter, necnon nouissimè Martinum Bonacinam in Bull. Cane. disp. 1. quast. 15. punct. 4. §. 4. num. 10. Guazzinum tract. de defen. reorum tom. 1. defen. 1. cap. 28. num. 9. Gratianum in disceptat. forens. tom. 2. cap. 238. num. 72. & seq. Alvarez de privileg. pauperum, quast. 50. num. 11. & Suarez contra Regem Anglia lib. 4. cap. 14. nec obstat cap. filius 16. quast. 7. ubi dicitur quòd si Praelatus sit negligens, implorari posse Regem. nam vt diximus in 1. part. tr. 2. * resol. 14. dictum cap. fuit correctum per cap. qualiter & quando, vel in illo casu speciali dicitur adiri posse Regem, non tanquam iudicem, sed tanquam protectorem & defensorem, vt roget & moneat Praelatum, & interim bona tueatur, donec Pontifex consuli possit. Ita Bonacina & Suarez ubi supra, & ne praetermittas videre in seipsum part. 3. tract. 1. * resol. 25.

RESOL. LIX.

Quomodo sit explicandus textus in cap. filius, & Nepotibus. 17. q. 7. Ex part. 1. tract. 2. Ref. 1. §. alius 14.

§. 1. EX intelligentia istius Canonis pendet resolutio quaestioem circa libertatem Ecclesiasticam; & contra illam, aliqui Iurisperiti istum Canonem auctacter, & temerariè adducunt, interpretantes, & putantes, per istum textum negligentiam Episcopi, seu alterius Praelati Ecclesiastici, suppleri posse per Iudicem saecularem, vt malè sentit Olibanus de iure fisci, cap. 13. num. 31. cum Glossa, & aliis. 2. Idè dictum cap. filius, vel nepotibus, respondeo intelligendum esse in casibus, quibus iurispatronatus collatio, atque institutio ex privilegio Summi Pontificis spectat ad Regem; & secundum istum intellectum, qui congruentius videtur aptari posse illi literae, primò ad eundem esse Episcopus, deinde Rex in subsidium. Extra hunc intellectum, credo nullo modo ad eundem esse Regem, cum non liceat apponere manus in messem alienam, & praetextu boni turbare iurisdictionem Ecclesiasticam, & sic incidere in excommunicationem. Ita Martha de iurisdiction. part. 4. cent. 2. casu 43. num. 4. & Duardus in Bulla Cane. lib. 4. conf. 14. quast. 8. n. 8. qui adducit alias duas interpretationes, nempe, ex vigore dicti capituli, tunc esse recurrendum ad Regem, pro reparatione Ecclesiae iurispatronatus, cum per Ecclesiasticum Iudicem ipsius Rector cogi non potest, vt in cap. petimus. 11. quast. 1. & cap. non licet. disp. 17. vel cum Iudex Ecclesiasticus deest, ne propter distantiam ab vrbe Roma, Ecclesia ruat, pendente prouisione facienda per Romanum Pontificem. 3. Vel secundò responderetur, supradictum capitulum non esse intelligendum, quòd in defectu Ecclesiasticorum, Princeps saecularis possit causas Ecclesiasticas ad se aduocare; sed, vt moneat Superiorem

Ecclesiasticum de neglecta, vel iniquè administrata iustitia, vel vt faciat instantiam alteri Superiori, pro illius Correctione. Ita Christophorus de Anguiano in tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 17. num. 93; Pelantius tract. de immuni. Eccles. disp. 2. n. 1. Alterius de censuris, tom. 1. disp. 16. lib. 5. cap. 2. fol. mihi 686. col. 2. qui citat Butrium, Abbatem, Imolam, & Doctores infra citandos.

4. Tertio responderetur, & haec est vera responsio, hoc ius fuisse sublatum, & abrogatum ab Innocentio III. in cap. qualiter, & quando, de iudiciis. Et ita docet Coriolanus in Bulla Cane. excomm. 14. fol. 926. Fillucius tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 263. Bonacina de legib. disputat. 10. q. 1. punct. 1. §. 1. num. 12. Salas de legib. q. 96. tract. 14. disput. 14. tract. 19. num. 109. Pelantius de immuni. Eccles. disputat. 16. Azorius part. 1. lib. 5. cap. 14. q. 2. ad finem. Duardus in Bull. Cane. lib. 2. can. 14. quast. 8. num. 8. Glossa, Ioan. Andreas, Abbas, & alij penes ipsos. Et praedictum cap. qualiter, & quando. etiam dicendum est cum Duardo fuisse correctum, & sublatum cap. si quis cum clerico, & si quis autem pecuniaria.

RESOL. LX.

An negligentia iudicis Ecclesiastici in administranda iustitia possit suppleri per iudicem saecularem, vel è contra? Et an iudex Ecclesiasticus possit censuris compellere iudicem saecularem, vt suo munere fungatur? Ex part. 3. tract. 1. Ref. 2 §.

§. 1. Affirmatiuè respondent aliqui Iurisperiti, vt Guliel. de Benedictis in e. Raynuius. ver. & uxorem, dec. 2. n. 31. Igneus in l. necessarios §. nò alias, n. 603. ff. ad Syllanianum. Cassianus in consuet. Burgun. rubr. 1. §. 5. n. 61. vers. undecimò fallit, & Olibanus de iure fisci c. 13. n. 31. qui citat Couarruuià, & alios, & adducit pro hac sententia cap. filius, vel nepotibus 16. q. 7. 2. Haec sententia est falsa, & prorsus reiicienda, & illam refellunt Pelantius tract. de immuni. Eccles. disp. 16. Bonacina de legibus 10. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 12. Azorius part. 1. lib. 5. c. 4. q. 2. Tamburinus de iure Abbatum tom. 1. disp. 15. q. 19. n. 22. Layman in theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 4. n. 4. Anguianus de legibus tom. 1. lib. 2. contr. 17. n. 84. 85. & 86. & alij penes ipsos. Dicendum est igitur, quòd etiam si Praelati fuerint negligentes in imponendis clericis, & causis huiusmodi cognoscendis, eorum negligentia non obstante non permittitur iudicibus laicis de causis ad Ecclesiam pertinentibus posse iudicare; & ratio est, quia Clerici sunt exempti à laica potestate; & in cap. qualiter, & quando, de iudiciis, c. si quis clericum, c. placuit, c. Christianus. c. licet ex suscepto, & c. clericum 11. q. 1. decernitur, & prohibetur ne defectu iustitiae trahantur ad iudicium saeculare. 3. Sed è contrà, data negligentia iudicis saecularis potest Ecclesiasticus procedere contra laicos in casibus in quibus alius non potest, Ecclesia enim in quolibet excessu notorio iudicare potest, quòd iudex saecularis est negligens, vt si requisitus non exigat iustitia. Immo poterit iudex Ecclesiasticus censuris compellere iudicem saecularem, vt suo munere fungatur, nam ad commune bonum spectat; & ad pacem fidei, vt ad iudicem Ecclesiasticum possit haberi recursus, saltem eo titulo, vt peccata publica corrigantur. Et ita docent Doctores quos sequitur & citat ad satisfactè Barbosa in collectan. tom. 1. lib. 2. tit. 2. c. 10. num. 2. Restat modò respondere ad cap. filius, vel nepotibus, de quo nos plura diximus resol. 14. tract. 1. de immuni. dico nunc breuiter, quòd solum ibi statuitur, deus

ta, & in aliis eius primè not.

Sup. hoc sup in fine §. Respondeo. quod Res. 37.

Sup. hoc in duab. praecedentibus Ref. & supra in Ref. 16. §. Ad autoritatè, & in Ref. 49. §. vi.

Que hic est Ref. antecess. deus.

PLATI
TROU
TO X
E III

vt Episcopo negligente, vel renuente, ad Regem causa deferatur, non vt ipse Rex causam iudicet, sed vt moneat reuerenter superiorem, vel dicendum est hoc ius fuisse sublatum ab Innocentio III. in cap. qualiter, & quando de iudiciis.

RESOL. LXI.

An iudex laicus possit punire Clericum pena pecuniaria, quia reuerentia signa illi non exhibuerit, vel quia coram ipso deliquerit? Ex part. 1. tract. 2. Resol. 26. alias 25.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Pereira tract. de manu Regia, p. 1. c. 7. n. 42. Bobadilla in polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 89. vbi sic ait: [Si el Clerigo cometiesse delito, ò defacato contra los ministros de la Justicia seglar, ò en su presencia, podranle prender para remitirle, porque la jurisdiccion real no queda ilatoria, y menospreciada, como quiera que ay algunos Clerigos poco corteses, y otros tan atreuidos, que se precian de no respetar à la Justicia seglar, y de passar delante del corregidor, ò de su teniente estando en el Tribunal, y fuera del sin hazerles cortesia: loqual hecho de malicia es bien reftrenar cuerdamente con alguna multa, y pena pecuniaria.] Ita Bobadillo. Sed contra illum, & merito insurgit noster Megala in 3. p. lib. 3. n. 35. cap. 11. aduertendo, priorem casum Bobadilla habere tantum locum, quando talis captura esset simpliciter necessaria ad propriam, vel aliorum defensionem: alterum verò casum habere contra se determinationes Bullæ Cænæ. Et miror equidem, quomodo Bobadilla, & alij sint ita faciles ad condemnandos Clericos in bonis, & pecunia, quasi dicta bona non habeant priuilegium, quod habet Clerici persona, & tamen Canones statuunt, vt exempta persona Clerici non possit in rebus molestari, cap. vnice, de Cleric. coning. n. 5. qui reddit rationem, & ne per vnã viam concedatur, quod per aliam denegatur: & ita docet Genuensis in praxi, c. 8. n. 5. Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 4. num. 13. & cap. 5. n. 1. & Carolus de Grassis de effect. Cleric. effect. 1. num. 13. Sed ad alia transeamus.

Sup. hoc supra in Ref. 56. §. vii. & in Ref. 57. §. vii. & infra in Ref. 66. §. 2. à lin. 2. & in aliis multis eius not.

RESOL. LXII.

An iudex secularis processans occultè Ecclesiasticum in causa criminali, cum intentione postea processum presentandi Prælati, faciat contra libertatem Ecclesiasticam, & incidat in excommunicationem Bullæ Cænæ? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 53. alias 52.

Sup. hoc in Ref. seq. sed lege etiam doctrinam alterius Ref. not.

§. 1. **N**egatiuè respondet Grassius in decis. p. 1. lib. 4. cap. 18. num. 135. sed iste Author, vt supra notauimus, multa docet, non admittenda in his materijs Ecclesiasticæ libertatis.

2. Et idè contrarium asserendum est, nempe, in excommunicationem incidere Iudicem sæcularem qui secretò Ecclesiasticos processaret, etiam si animum haberet presentandi talem processum Summo Pontifici, vel alij Prælati. Et ita docent Fillucius tom. 1. tra. 16. cap. 11. num. 312. & Soula in Bulla Cænæ, cap. 20. disp. 95. concl. 2. n. 3. qui num. 2. hanc sententiam limitat dicendo: [Quando (hæc sunt eius verba) non est aditus ad Prælatum, qui iuridicè se informare possit de factò criminali alicuius Ecclesiastici, & in eo continuatur, & est periculum in mora; potest Iudex sæcularis informationem facere, vt Prælati præsentet, non verò in alijs casibus. Quando verò in aliquo fa-

cto criminali Ecclesiastici, & sæculares simul conueniunt: eatenus Iudex sæcularis poterit circa Ecclesiasticos, testium dicta recipere, quatenus ad id procedendum, contra laicos necessarium fuerit; alias ab hac censura illum non excusarem: sed informationem talem verbaliter, vt Prælati denunciet, non verò iudicialiter accipere existimo non prohiberi hoc loco. [Ita Soula, quæ sunt valdè notanda à Iudicibus, laicis. Ad argumentum verò, quod adducit Grassius, responderetur, quòd, licet capere informationem propriè, & in rigore loquendo, non sit processare; est tamen quomodolibet in causis Ecclesiasticorum criminalibus se intromittere; quod est contra libertatem Ecclesiasticam, & sufficit ad incurrandam excommunicationem.

RESOL. LXIII.

An iudex laicus incidat in censuram Bullæ Cænæ, si occultè processat Clericum, animo presentandi processum Summo Pontifici, vel iudici Ecclesiastico? Ex part. 3. tract. 1. Ref. 52.

§. 1. **I**n tr. 1. de immuni. Eccles. resol. 52. pro negatiua sententia adduxi Grassium, cui nunc addo & Duardum in Bull. Cæn. can. 15. §. 5. n. 2. quia absque citatione nõ dicitur quis processare, sed iudex laicus qui occultè processat clericum, illum non citat. Ergo, &c.

2. At his non obstantibus ego puto in dictam excommunicationem incidere iudicem sæcularem, qui secretò Ecclesiasticos processaret, etiam si animum haberet talem processum Summo Pontifici, vel alij Prælati presentandi. Et ita hanc sententiam docet nouissimè Bonacina in Bull. Cæn. tom. 3. disp. 1. §. 20. punct. 1. n. 7. quia intentio presentandi processum iudici Ecclesiastico non confert iurisdictionem ad informationem contra Ecclesiasticos accipiendam. Nota tamen quòd Riccius in praxi tom. 4. resol. 460. n. 5. tenet primam opinionem, quando non esset aditus ad Prælatum, qui iuridicè se informare possit de factò criminali alicuius Ecclesiastici, & in eo continuaret, & esset periculum in mora. Sed ego non puto recedendum esse à nostra sententia, quia tales casus sunt metaphysici, & moraliter vix possunt accidere.

Quæ hic est Ref. antecessens, sed via de infra ex Ref. 256. doctrinam §. vii.

RESOL. LXIV.

An iudex laicus ex consuetudine possit iudicare in criminalibus Clericos in Minoribus constitutos? Et quid etiam de constitutis in prima tonsura? Et an in Hispania Clerici Minores non gaudeant exemptione gabellarum ex consuetudine? Et an Episcopi non possint publicare editum vt Clerici in Minoribus debeant assumere sacros ordines, sub pena priuationis habitus? Et an ita declarauerit Sacra Congregatio? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 10.

Quamvis non satis clare supra, hac prima difficultate huius tituli, lege tamen supra doctrinam Ref. 44. & infra Ref. 216. §. 4. Procedit, & signanter in fine.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Pereira de manu Regia part. 2. cap. 77. num. 2. vbi sic ait: Circa Clericos in minoribus potest iudex sæcularis iurisdictionem in criminalibus acquirere ex consuetudine. Ita ille, & hoc etiam docet in c. 26. num. 10.

2. Sed hæc opinio est contra sacros Canones, per quos apparet Clericos in minoribus, etiam in prima tonsura, constitutos, integrè & plenè gaudere priuilegio clericali, sicuti Clericos in Sacris constitutos, vt patet in cap. 2. de foro compet. & in cap. cum non ab homine, de iudicis; ibi, Clericos cuiuscumque Ordinis, & iterum

Sup. hoc ibidem antè medium §. 1. not. præteritè.